

"KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA VE TÜRK HUKUKUNDA AVUKATLIK MESLEĞİNE İLİŞKİN BAZI DÜŞÜNCELER"

Doç. Dr. Erdener YURTCAN

I. ALMAN HUKUKU

Alman hukukunda Avukatlık bugün için federal hukuk kuralları ile düzenlenmiştir. Federal Avukatlık Yasası (BRAO) 1 Ağustos 1959 tarihlidir. 9 kez değişiklik görmüştür. Son değişiklik 1972 tarihlidir.

1) Avukat olabilmenin şartları

Alman hukuku avukat olabilmeyi, yargıç olabilme hakkına bağlamıştır. Ancak yargıç olabilen bir kişi avukat olabilir. Yasanın ilk maddelerinde bağımsız bir meslek erbabı ve serbest meslek sınıfından bir meslek olarak görülen avukatlık, temelde yargıçlıktan farklı sayılmamıştır (m. 4).

Avukat olabilmek 2 sınavın başarılmasına bağlıdır. Ancak kadrolü Üniversite Profesörleri sınavdan geçmeksizin yargıç ya da avukat olabilirler (DRIG, 7).

Bunun dışında sınavı başarmak şarttır. Bu açıdan avukatlık yasası Yargıçlık yasasına atıf yapmaktadır.

Hanımlar bakımından ilginç bir durum: 11 Temmuz 1922 tarihli bir yasayla hanımlar adalet hizmetinde görev almak bakımından erkeklerle eş durumda sayılmışlardır.

2) Avukatlık ehliyetinin çevresi (m. 5)

Bir federe devlete avukat olma hakkını kazanmış bir kişi, herhangi bir başka federe devlette avukat olmaya talip olabilir.

Eski yasa olan 1 Temmuz 1878 tarihli yasada bu kural yoktur. Bunun nedeni, o tarihlerde federe devletlerde sınavın değişik biçimde düzenlenmiş olmasında görülmüştür. Aslında bugün için de tam biçimsel bir değerlendirmede, yine de aralarında farkların bulunduğu belirtilmektedir, ama temelde bir uyum dikkati çegmektedir. Ayrıca bu alanda federe devletler arasında büyük bir çaba vardır. Bu çabanın sonucunda bugün bu noktaya gelinmiştir.

3) Avukatlığa talip olma (m. 6)

Bu konuda bir istek şarttır. Bu istek ancak yasada öngörülmüş olan bir nedenle reddedilebilir (m. 6). İstek federe devlet Adalet Bakanlığına yapılabileceği gibi, baro başkanlığına da yapılabilir.

Alman hukukunda avukat olarak bir baroya kaydolan kişinin ülke çapında ve bütün mahkemelerde çalışabilmesi öngörülmüş değildir. Buna sınırlama, dondurma, lokalize etme etkisi adı verilmektedir. Bundan söz edeceğim.

Bu noktada bu etki kendisini göstermektedir. Şöyle ki, daha avukatlık için başvurulduğunda, istekli hangi mahkeme yanında çalışmak istediğini de belirtmek zorundadır.

4) Avukatlığın reddi (m. 7)

Bunlar yasada 10 bent halinde sayılmıştır. Genel olarak ceza mahkûmiyeti ve bunun sonuçları nedenler arasında dikkati çekmektedir. Nedenler arasında, adayın hür demokratik düzene karşı mücadele eden ve cezalandırılması muhtemel olan bir kişi oluşunun red nedeni olması dikkati çekicidir (m. 7, b. 6).

Bu nedenler arasında, adayın bir başka federe devlette avukatlık yapmak hakkını elde etmiş oluşu ya da adayın talip olduğu mahkeme yanında daha çok avukata ihtiyaç olmadığı gibi bir neden yer almamaktadır. Bu tür bir gerekçeyle bir istemin reddi yasaya aykırı düşecektir.

5) Adayın isteği hakkında karar (m. 8)

Kararı federe devlet Adalet Bakanlığı veriyor. Fakat baro başkanlığından rapor alıyor. Kararı iki ay içinde vermek zorunlu.

Baronun belirli durumlarda olumsuz raporu (m. 9).
Baroya yazılma yargılamasının ertlenmesi (m. 10).
Bakanlığın red kararına karşı başvuru (m. 11).
Kabul belgesi (m. 12).

Bu belgeyi adaya bakanlık veriyor. Kabul edilme ve avukat olma belgenin teslimi ile gerçekleşiyor. Bu teslim ile ancak kişi "avukat" unvanını kullanır.

Avukatlıktan yasaklanma bir kesin hükümlerle gerçekleştiğinde, avukatlık sona erer (m. 13).

Zorunlu nedenlerle avukatlık hakkının geri alınması (m. 14).
Başka nedenlerle avukatlığın geri alınması (m. 15).
Geri alma işlemi (m. 16).
Avukat unvanının kullanılmasının sona ermesi (m. 17).

6) Avukatlık yapmanın sınırlandırılmış oluşu (Lokalize etme) (m. 18)

Daha önce de belirtildiği üzere, Alman hukuku bir avukatın ancak önceden izin almak koşuluyla, ancak belirli mahkemelerde avukatlık yapmak hakkını kabul etmektedir. Bu ilkeyle açıklanmak istenen budur.

Her avukat, yasadaki istisnaların dışında, ancak olağan yargı kuruluşları içinde belirli bir mahkemede görev yapabilir. Olağan yargı kuruluşları denince, sulh mahkemeleri, eyalet mahkemeleri, eyalet yüksek mahkemeleri ve Federal Mahkemeyi anlamak gerekir. Özellikle Federal Mahkeme bakımından yasadaki kesin sınırlama dikkati çekmektedir. Bundan söz edeceğim.

İlk defa avukatlığa kabul edilen kişiye, avukatlığa başlama izni ile birlikte, belirli mahkemede çalışma izni de verilir. Bir avukatın bir mahkemede avukatlık hakkından vazgeçmesi, ancak başka bir mahkemede çalışması ile mümkün olmaktadır.

7) Bir mahkemede çalışma isteği (m. 19)

Bir adayın çalışma iznine sahip olması, bu konuda istekte bulunmasına bağlıdır. Bu istek hakkında federe devletin adalet bakan-

lığı karar verir. Karardan önce, adayın bölgesinde çalışmak istediği baro başkanlığının sözlü mütalaası alınır. İstek ancak yasada öngörülmüş nedenlerden ötürü reddedilebilir. Red nedenleri yasanın 20. maddesinde düzenlenmiştir. Bunlar, adayın istekte bulunduğu eyalet mahkemesi çevresinde son beş yıl içinde ömürboyu yargıçlık ya da memurluk görevine atanmış olması, evlilik kalmasa bile, adayın eşinin bu mahkemede görevli olması, adayın bu mahkemede bir yargıçla yakın hısımlığı bulunması, adayın eyalet yüksek mahkemesinde çalışmak isteyip de, henüz beş yıl süreyle bir eyalet mahkemesinde ya da bir sulh mahkemesinde çalışmamış oluşu. Yasa açıkça, talip olunan mahkeme yanında başka avukata ihtiyaç bulunmadığı nedeniyle bir isteğin geri çevrilemeyeceğini belirtmiştir.

8) İsteği reddedilen adayın başvuru olanağı (m. 21)

Gerekçeli kararlar istek reddedildiğinde, bu kararın bildiriminden başlayarak bir ay içinde aday şeref mahkemesine başvurabilir.

9) Avukata verilen iznin yayılması (Genişlemesi)

Bu konuda 3 hal söz konusudur :

a) Bir sulh mahkemesi ile bir eyalet mahkemesinde aynı zamanda çalışma

Bir sulh mahkemesinde çalışma izni olan avukat, istediği takdirde, kendisine bir eyalet mahkemesinde de çalışma izni verilir. Ancak sulh mahkemesi hangi eyalet mahkemesinin yargı çevresi içindeyse, ancak bu eyalet mahkemesi bakımından böyle bir yetkilendirme yapılabilir (m. 23).

b) Başka bir eyalet mahkemesinde aynı zamanda çalışma izni

Bir eyalet mahkemesinde çalışma izni alan bir avukat, istediği takdirde, aynı zamanda aynı yerde veya civar bir eyalet mahkemesinde çalışma izni kendisine verilir. Bu izni federe devletin adalet bakanlığı verir. Fakat önceden baro başkanlığının mütalaasını alır. Ayrıca o yerde adalet hizmetinin görülmesinin özelliklerini de göz önünde bulundurarak, bu iznin verilmesinin adalet hizmeti bakımından yararlı olup olmayacağını değerlendirir. Bu değerlendirme olumlu sonuçlandığında izin verilir.

Civar eyalet mahkemeleri bakımından verilen izinlerin, yukarıda açıklanan şartın ortadan kalkması halinde, geri alınması söz konusudur (m. 24).

c) *İznin başka ticaret mahkemelerine de yayılması (eyalet mahkemesi için izin verildiğinde)*

Bir avukata bir eyalet mahkemesinde çalışma izni verildiğinde, bu izin bu eyalet mahkemesinin yargı çevresi dışında bulunan ticaret mahkemeleri için dahi geçerlidir (m. 22).

10) Eyalet Yüksek Mahkemesindeki çalışma izninin kesinliği

Bir eyalet yüksek mahkemesinde çalışma izni alan bir avukat başka bir mahkemede çalışma izni alamaz (m. 25). Ayrıca isteklinin 5 yıl süreyle bir sulh ya da eyalet mahkemesinde çalışmamış olması halinde, kendisine eyalet yüksek mahkemesinde çalışma izni verilmez (m. 20/1, b. 4).

11) Çalışma izninin değiştirilmesi

Yasada avukatların çalışma izinlerinin değiştirilmesi öngörülmüştür. Bunun için avukatın bir istekte bulunması şarttır ve ayrıca önceki iznin kendisine sağladığı haklardan vazgeçmesi gerekir. Böylece izin değişikliği yapılarak başka bir mahkemede çalışması mümkün olur. Avukat vazgeçme konusundaki iradesini, kendisine daha önce çalışma iznini vermiş olan federe devletin adalet bakanlığına yazılı olarak açıklamalıdır (m. 33/1).

Avukatın isteği, bu avukat hakkında şeref mahkemesinde bir dava yürüdüğü, veya bir suç işlediği şüphesi nedeniyle hakkında hazırlık soruşturması yapıldığı ya da hakkında bir ceza davası görüldüğü takdirde, ertelenir (m. 33/2). Fakat yasa avukatın bu türden bir isteğinin, daha önce başka bir federe devlette çalışma izni almış olmasından ötürü reddedilemeyeceğini belirtmektedir (m. 33/3). Fakat yeni izin verileceği zaman, eski iznin geri alınması şarttır (m. 33/son). Görülüyor ki, avukatların belirli mahkemelerde izin alarak görev yapmaları, avukatları lokalize etme ilkesi kesin sınırlar içinde uygulanmaktadır.

12) Federal Mahkemede Avukatlık

Alman Avukatlık Yasası federal mahkemede avukatlık yapmayı ayrı bir bölümde düzenlemiş ve ayrı kurallar getirmiştir. Önemli sınırlamalar dikkati çekmektedir.

Bu alandaki kurallar şöyle özetlenebilir :

İlkin bir kıyas kuralı konmuş, federal mahkemede avukatlık konusunda yasada özel normların öngörülmediği durumlarda, yasanın daha önceki bölümlerinde (1-7. kısım) yer alan kuralların kıyasen uygulanacağı açıklanmıştır (m. 162). Yine benzer bir kuralla, yasada daha önceki hükümlerde federe devlet adalet bakanlıklarına verilmiş olan ödevlerin Federal Adalet Bakanı tarafından yerine getirileceği açıklanmıştır (m. 163).

a) *Federal mahkemede avukatlık yapabilmenin özel şartı* (m. 164).

Bu mahkemede avukatlık yapabilmek için, mutlaka, birazdan sözü edilecek olan seçici kurul tarafından federal mahkemede avukatlık yapmak için aday gösterilmek şarttır. Bu kurul tarafından aday gösterilmeyen bir kişinin bu mahkemede çalışabilmesi mümkün değildir. Bu husus, niteliği bakımından, avukatların çalışma izninin değişmesi anlamına gelir, çünkü daha önce başka mahkemelerde çalışmış olmak da şartlar arasındadır. Birazdan belirteceğim.

b) *Federal mahkemede avukatlık yapacakları seçecek kurul* (m. 165).

Bu seçici kurul, federal mahkeme başkanı, federal mahkemenin hukuk dairelerinin başkanları, federal baronun başkanlığının üyeleri ve federal mahkeme yanındaki baronun başkanlığının üyelerinden oluşur (m. 165/1). Kurula federal mahkemenin başkanı başkanlık eder ve kurulu toplantıya çağırır. Davette toplantının gündemi de yer almalı ve toplantı gününden en az bir hafta önce üyelerin eline geçmelidir. Toplantılar gizli yapılır. Her toplantı için ayrı bir tutanak tutulur.

c) Seçim için teklif listeleri (m. 166).

Bu seçici kurul aday seçimini teklif listelerini esas alarak yapar. Demek ki adayların önceden listeler halinde teklif edilmeleri şarttır. Yoksa bu seçici kurul bu listelerin dışından bir kişiyi aday gösteremez.

Teklif listelerini, baroların tekliflerini esas alarak Federal Baro ve federal mahkeme nezdindeki baro hazırlar. Bir avukatın böyle bir listede yer alabilmesi için, 35 yaşını bitirmiş olması ve avukatlık mesleğini en az 5 yıldır kesintisiz sürdürmesi şarttır.

Seçimden önce seçici kurul bir kontrol yapar. Bu kontrolda, teklif edilen adayların federal mahkemede avukatlık yapmak bakımından şahsî ve maddî şartları haiz olup olmadıkları gözden geçirilir (m. 167). Bu noktada Hâkimlerin seçimi hakkındaki yasanın 11. maddesi uygulanır. Seçici kurul ayrıca seçimin hazırlanması bakımından iki üyesini raportör tayin eder.

ç) Seçici kurulun kararı (m. 168)

Seçici kurul karar verebilmek için, gerek federal mahkemenin üyeleri ve gerek federal baro başkanı ve üyeleri ve gerek federal mahkeme nezdindeki baronun üyeleri bakımından çoğunluğa sahip olması gerekir. Demek ki, bu üç grubu temsil eden güçler bakımından da ayrı ayrı çoğunluk aranacaktır.

Bu kural, seçimde bütün grupların temsil edilmesini sağlamak için getirilmiştir. Yoksa bu biçimde bir çoğunluk aranmamış olsa, bazı grupların iyi biçimde temsil edilmemesine rağmen, seçim yapılabilecektir.

Bu biçimde oluşan kurul salt çoğunlukla karar verir. Oylama gizlidir. Seçici kurul, federal mahkemede avukatlık yapmasını uygun bulduğu kişilerden, *iki misli aday*ı teklif listelerinden seçer. Bu yolla bir kişinin aday gösterilmesi, onun federal mahkemede avukatlık için izin isteğinde bulunması hakkını kendisine vermez (m. 168). Bu durum aday bakımından yalnızca seçilebilme şansını elde etmek demektir.

d) Seçim sonuçlarının bildirimi (m. 169)

Seçici kurul başkanı seçim sonuçlarını Federal Adalet Bakanına bildirir. Bu bildirim yapılırken, seçilmiş ve aday olmuş avukatla-

rın federal mahkemede çalışma konusundaki istekleri de eklenir. Çalışma izni hakkındaki kararı Federal adalet bakanı verir (m. 170). İznin verilmesi konusunda tereddüt ve şüphe edildiğinde, Federal mahkeme barosu dinlenir. Evlilik kalmamış olsa bile, adayın eşi federal mahkemede görevli ise ya da adayla federal mahkemede yargıçlık yapan bir kişi arasında hısımlık bağı varsa (yasada ayrıntılı biçimde düzenlenmemiş, m. 20/1, b. 3), çalışma izni verilmez.

e) Federal mahkemede avukat olanın izninin kesinliği (m. 171)

Federal mahkemede avukatlık izni almış olan bir avukat, aynı zamanda başka bir mahkemede avukatlık yapamaz. Eyalet yüksek mahkemesinde olduğu gibi, lokalize etme ilkesi bu mahkeme bakımından da uygulanmaktadır. Ancak yine en üst düzeydeki yargı organları bakımından olmak şartıyla, bir yumuşatma dikkati çekmektedir. Buna göre, bu avukatlar federal mahkemeden başka, federal devletin en üst düzeydeki mahkemelerinde, en üst düzeydeki mahkemelerin birleşik genel kurullarında, federal anayasa mahkemesinde, uluslararası mahkemelerde görev yapabilirler (m. 172/1). Yasada istinabe yolunun uygulandığı durumlar da öngörülmüştür. Buna göre, bu yetkideki bir avukatın, sayılan mahkemelerin dışında bir mahkeme önüne çıkması, ancak istinabede bulunan mahkemenin daha önce belirtilen mahkemelerden biri olması halinde mümkündür (m. 172/son).

II. AVUSTURYA HUKUKU

1) Genel Bilgiler ve Tarihçe

1849 yılına kadar avukatların hukukî durumu konusunda derli toplu bir yasaya rastlanmaz. Ancak mahkemelerin teşkilatına ilişkin kanunda (m. 410-429) bazı hükümler yer alır. 16 Ağustos 1849 tarihli yasa avukatlığı etraflı biçimde düzenlemiş ve avukatların Baro kurmalarını sağlamıştır. Bu yasa bugünkü özerkliğin temelini atmıştır. Aslında tam bir özerklikten söz etmek mümkün değildir, çünkü avukatların Adalet Bakanı tarafından atanması hükmü bu yasada yer alır.

Meslekte serbestlik 6 Temmuz 1868 tarihli yasayla sağlanmıştır. Yasanın ilk maddesinde, mesleğin icrası için hiçbir makamın atama

kararına gerek bulunmadığı açıklanmıştır. Fakat buna rağmen, kendi kendini yönetim, disiplin kuralları bakımından hükümler eksiktir. Disiplin mevzuatı sorunu, 1 Nisan 1872 tarihli yasayla çözülmüştür.

Yasa, 16 Kasım 1906, 6 Şubat 1919, 20 Şubat 1923, 31 Temmuz 1945 tarihlerinde önemli değişiklikler görmüştür.

2) Avukatlık mesleğini icra etmenin şartları

Yasanın ilk maddesinde, avukatlık yapmanın bir makamın atama kararına bağlı olmadığı açıklanmıştır. Mesleği icra için, birazdan sayılacak şartlara sahip olunduğunun ispatı ve avukatlık listesine kayıt yeterli sayılmıştır. Şartlar :

- 1) Avusturya vatandaşı olmak,
- 2) Hukukî işlem ehliyetine sahip olmak (Eigenberechtigung),
- 3) Hukuk öğrenimi görmüş olmak, devlet sınavını başarmak ve Avusturya Üniversitelerinden birinden Dr. ünvanını almak
- 4) Yasada öngörülen stajı yapmak,
- 5) Avukatlık sınavını başarmak (m. 1).

3) Staj

Staj, temelde iki devreli olarak öngörülmüştür. Bir bölümü mahkemede, ikinci bölümü de avukat yanında yapılır.

Bunun dışında, meslekle ilgili çalışma yapmak şartıyla, noter yanında veya avukatlığın icrası için faydalı olduğunda, idarî bir makamda veya bir yüksek okulda veya yeminli bir malî kontrolör veya bir malî danışman yanında da staj yapılabilir. Malî danışman yanında yapılan meslekî çalışma, avukat yanında yapılan çalışmaya eş değerdedir (m. 2).

4) Staj süresi

Bu süre 5 yıldır. Bu sürenin *enaz* 9 ayı mahkemede ve yine *enaz* 3 yılı bir avukatın yanında yapılır. Mahkeme stajı, kısmen birinci derece mahkemelerde kısmen de federal mahkemede yapılır. Bunlarda yine *enaz* staj süreleri öngörülmüştür, bu süre 4 aydır, ve her mahkemede buna uyulur. Bu sürelerin tümünün asgarî sü-

reler olduğu dikkate alınmalıdır, bu süreleere uyulduktan sonra, kalan staj süresi diğer mahkemelerde tamamlanacaktır.

Eski hukuktan kalma, fakat halen yürürlükte olan bir kurala göre, yurt dışında yapılan staj da, hizmetin görülmesi bakımından faydalı oldukça, staj süresine eklenmektedir (m. 2/3). Staja başlamak en erken hukuk öğreniminin başarıyla tamamlanmasından sonra mümkündür.

5) Avukatlık sınavı (m. 3)

Avukatlık sınavına girebilmek için;

- 1) Hukuk öğrenimini tamamlamak ve sınavı başarıyla Dr. ünvanını almak,
- 2) 3 yıllık staj yapmak. Bunun en az 2 yılının yurt içinde bir avukatın yanında yapıldığının belgelenmesi gerekir.

Sınavın nerede ve nasıl yapılacağına ilişkin bir özel yasanın çıkarılacağı, yasanın 4. maddesinde belirtilmiş olmasına karşılık, bu yasa henüz çıkarılmamıştır. Bu nedenle, yine aynı maddede, özel yasa çıkıncaya kadar, mevcut kuralların uygulanacağı belirtilmiştir. Bu konuda halen 10.10.1854 tarihli bir tüzük geçerlidir. Tüzük Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılmıştır.

6) Avukatlık yapabilmenin şartı (m. 5).

Bunun için avukat olabilmek için zorunlu şartları haiz olduğunu belgelemek ve baroya başvurmak zorunlu. Adayın kendisine güvenilemeyecek bir kişi olduğunu gösteren bir suç işlemesi, onun avukat listesine kaydına engeldir. Kayıt için reddedilen aday hakkındaki karar gerekçeli olmalıdır ve karardan önce aday dinlenmelidir. Listeye kayıt, eyalet yüksek mahkemesine, Yargıtaya ve federal adalet bakanlığına bildirilir. Ayrıca Viyana'da yayınlanan meslek gazetesi ile yine eyalette yayınlanan meslek gazetesinde ilân olunur. Kaydı reddedilen aday, karara karşı istinaf yoluna başvurabilir, bu başvuru istinaf ve disiplin komisyonuna yapılabilir.

Güvensizlikten ötürü red halinde, kararın kesinleşmesinden itibaren 3 yıl geçmedikçe, aday hiçbir baroya kayıt isteminde bulunamaz.

7) İstisnalar (m. 6)

Avusturya'da bir mahkemede 5 yıl süreyle yargıç yardımcılığı yapmak, adayı doktora, staj ve sınav şartlarından kurtarır. Yargıçlıktan ayrıldıktan sonra, 5 yıl içinde, son görev yerindeki baroya kayıt için başvurmak mümkün değildir. Bir başka yerdeki baroya kaydolunsa bile, yine bu 5 yıllık süre içinde, son görev yerine naklen gelmek de mümkün değildir (m. 6).

Yargıçlara tanınan bu ayrıcalık, disiplin nedeniyle meslekten çıkarılanlar ile rızası dışında emekliye sevk edilenler hakkında uygulanmamaktadır.

8) Avukatların görev alanı (m. 8)

Avukatlık yapmak hakkını elde eden kişi, Avusturya Cumhuriyetinin sınırları içinde bütün mahkemelerde ve öteki makamlarda mesleğini icra edebilir ve gerek mahkeme işi ve gerek mahkeme dışı ve gerek kamusal ve gerek özel bütün uyuşmazlık ve konularda temsil görevini yerine getirebilir. Görülüyor ki, Avusturya hukukunda görev yerini sınırlandırma, özellikle yüksek mahkemelerde görev yapma bakımından belirli sınırlamalar öngörülmemiştir.

III. İSVİÇRE HUKUKU

Bugün için avukatlık federal hukuk durumuna gelmemiştir. Yargılama hukuku gibi kantondur. Ancak birkaç federal norma rastlanmaktadır. Federal anayasanın 31. maddesinde yer alan belirli meslekler bakımından öngörülen koruyucu kuraldan avukatlık mesleği de yararlanır. AY. 33. madde avukatlık mesleğinin icrası için sahip olunması gerekli şartları kantonal hukuka bırakıyor. Yine 33/2 de bu alanda federal hukuk yaratılma olanağı tanınmış olmasına rağmen, bugüne kadar bu alanda bir sonuç alınmış değildir.

IV. TÜRK HUKUKU

Bugün için Türk hukukunda avukatlıkla ilgili temel kurallar *Avukatlık Kanunu*'nda toplanmıştır. Yasa 19.3.1969 tarih ve 1136

sayılıdır. Bu tarihten sonra yasada bazı değişiklikler yapılmıştır. En önemlisi, 30.1.1979'da yapılmıştır, 2178 sayılı yasayla.

1) Avukatlığın niteliği

Avukatlık bir serbest meslek ve kamu hizmeti olarak öngörülmüştür (m. 1). Ayrıca avukatın bağımsızlığı da bu maddede açıklanmıştır.

Avukatlığa kabul şartları

Bunlar, T.C. vatandaşı olmak, Türk Hukuk Fakültelerinden mezun olmak ya da yabancı ülkedeki hukuk fakültesinden mezun olduktan sonra fark sınavını başarmış olmak, staj yapıp, bunun bitim belgesini almak (staj istisnası m. 4), baro bölgesinde ikametgâhı olmak ve avukatlığa engel hali bulunmamak.

Dikkat edilirse, avukatlığa kabul şartları içinde, avukatlık sınavını başarmış olmak yoktur. Yasanın ilk biçiminde var olan bu şart, 1979'da yapılan değişiklikle yasadan çıkarılmıştır, çünkü sınav kaldırılmıştır. Bundan daha sonra söz edilecektir.

2) Staj

Avukat olabilmenin en önemli koşuludur. Türk hukukunda bugün için staj sonrası sınav da kaldırıldığına göre, avukatın yetişmesini sağlayacak aşama budur.

3) Staj süresi

Bu süre *bir yıldır*. Bunun altı ayı mahkemelerde, atlı ayı da bir avukat yanında gerçekleşir. Bu avukatın en az 5 yıl kıdemi olan bir avukat olması şarttır.

Staj 1979 yılında ve 2178 sayılı yasayla bir yıla indirilmiştir. Yasanın ilk biçiminde, *bir buçuk* yıl olarak öngörülmüştü. Bunun yine altı ayı mahkemelerde ve bir yılı avukat yanında yapılmalıydı.

Yine 1979 yılında yasada yapılan bir değişiklikle, yanında staj yapılacak avukatın sözü geçen 5 yıllık kıdeminin hesabında, yasanın 4. maddesinde yer alan ve avukatlığa girişte staj şartından istisna edilmiş olan kişiler (hakimlik, savcılık, AY. raportörlüğü, Danış-

tay üyeliği, üniversite öğretim üyeliği gibi) bakımından öngörül-
müş olan meslekte 4 yıl geçirmiş olmak şartı, bunların avukat ol-
duktan sonra yanlarına stajiyer alabilmeleri için gerekli süreye de
sayılmıştır. Böylece 4. maddede sayılan ve stajsız baroya kayıt olan
bir kişi, avukat olduğundan bir yıl sonra yanına stajiyer alabilecektir.
Bu kişilerin avukat olmamakla birlikte, daha önce başka makamları
işgal ederek belirli bir tecrübeye kavuşmuş oldukları kabul edil-
miştir.

4) Staj süresinin uzatılması (m. 25)

Baro yönetim kurulu, stajiyer hakkında verilen kesin rapor üze-
rine ,staj bitim belgesi verebileceği gibi, staj süresinin *en çok* 6 ay
uzatılmasına karar verebilir. Bu kararlar kesindir.

Yasanın ilk biçiminde, uzatmanın 6 ay olacağı öngörülmüşken,
1979 daki değişiklikle bunun *en çok* 6 ay olabileceği açıklanmıştır.

Maddede, yönetim kurulunun kararının kesinliğinden söz edil-
miş olması dikkati çekicidir. Bu kesinliği, kanımca, Avukatlık yasa-
sında bazı durumlarda öngörülen daha yüksek kurullara başvurma
olanağından, söz gelimi TBB gibi yoksun olma biçiminde anlamak
gerekir. Yoksa böyle bir staj uzatma kararı Danıştay'da tartışılabil-
melidir.

5) Stajyerlerin vekâlet alması (m. 26)

Stajyer avukat yanına geçtikten 3 ay sonra vekâlet alabilir. Bu-
nun için bu avukatın yazılı muvafakati şarttır ve stajyer aldığı iş-
lerde bu avukatın gözetimi altına çalışır.

Stajiyer,

İcra tetkik mercii hakimliklerinde,
Sulh mahkemelerinde,

İcra iflâs dairelerinde, görülen işler ve davalarla ilgili vekâlet
alabilirler.

Stajyerin bu yetkisi, stajiyere staj bitim belgesinin verilmesi
isteğinin reddi kararının kesinleşmesi ile son bulur (1979, 2178 s.
yasa).

Bu kural çerçevesinde, henüz yetişme çağında olan bir kişiye fiilen de olsa avukatlık yapma hakkı verilmesi yerinde değildir.

6) Stajiyerlere yardım (m. 27)

Bu yardım barolarca yapılabilir. Yardımın şekil ve şartlarını TBB belirler.

7) Stajın yapılması (m. 23)

En önemli ilke, kesintisiz staj ilkesidir. Bu ancak haklı nedenler ve haklı engellerle kesintiye uğrayabilir. Stajda kesintinin kabul edilmemesinin nedeni, araya zaman fasılasının gireceği durumlarda, yetişmenin tam olarak gerçekleşmeyeceğinden korkulmasıdır.

8) Stajiyerin ödevleri (m. 23/2)

Stajiyer staj süresi içinde duruşmalara avukatla birlikte girmek, staj konferanslarına devam etmek, baro yönetim kurulunun ve yanında çalıştığı avukatın verdiği işleri yapmak, dava evrakını düzenlemek ve yönetmelikte gösterilen işleri yapmak zorundadır.

9) Avukatlık sınavı (m. 28-33)

30.1.1979 tarih ve 2178 sayılı yasayla kaldırılmıştır.

Sınavın kaldırılması yerinde olmamıştır.

10) Avukatlık Kanunu Yönetmeliği (Yayımlı : 20.2.1973, RG. 14454)

a) Staj

Stajın mahkemeler ve avukat yanındaki kısımlarının ayrı ayrı yerlerde yapılmasının, stajın bütünlüğü ilkesini zedelemeyeceği belirtilmiştir (m. 19/2). Mahkeme ve adalet dairelerinde stajiyerlere ayrılmış bir staj defteri ile bir devam cetveli bulunacaktır. Devam cetveli her hafta, staj defteri de staj sonunda, hakim ya da staj yapılan daire amiri tarafından, stajın fiilen yapıldığı belirtilerek onacaktır. C. Savcısı stajiyer üzerindeki denetimini, devam cetveline işaret etmek suretiyle yapar (m. 19/son).

b) *Stajiyer Kontenjanının tesbiti, mahkeme ve adalet dairelerinde staj (m. 20).*

Kontenjanın tesbiti ve stajın yapılabilmesi, ağırceza mahkemelerine göre belirleniyor. Süreler açıklanmıştır. Stajdaki sıra değiştirilebiliyor. Stajiyerler, duruşmalarda, keşiflerde, soruşturmalarda, kararların görüşülmesine ve yazılmasında hazır bulunur, kendisine verilen dosya ve kararları inceler, kalem işlerine yardım eder ve birer rapor hazırlar.

c) *Stajla birleşmeyen işler (m. 24).*

Av. K. m. 11'de avukat için öngörülen yasaklar, stajiyer için de geçerlidir.

11) Türk Hukuku bakımından değerlendirme

Staj süresinin bir yıl olarak öngörülmüş olması yerindedir. Ancak bunun tam ve ciddî biçimde yapılması şarttır. Bunun gerçekleşebilmesi, özellikle stajiyerin tam olarak denetlenmesi ve staj devresinde gerçekten yetişmesini sağlamakla mümkündür.

Stajiyerlerin yetişmesinin gerçek kontrolü sınavdır. Ülkemizde sınavın kaldırılmış olması hatalıdır. Hukukçu olmak başka, avukat olmak başka şeydir. Bugün için hukukçu olmak fakülte diploması ile ispatlandıktan sonra, staj da geçirilen bir dönem olunca, bu avukatlığa hak kazandırmaktadır. Yeterli değildir. Sınavla yetişmiş olma denetlenmelidir. Sınavda da nazari bilgi yanında uygulamaya ağırlık verilmelidir.

Aslında bir ülkede iyi avukat yetiştirmek, ilkin hukukçuluğun kazanıldığı yer olan hukuk fakültesinin çağdaş gereklere uygun olmasını gerektirir. Bunun için temel taş burasıdır. Bunun sağlamlığı, ileride edinilecek mesleklerin sağlamlığını sağlayacaktır. Bu bakımdan ilkin bugün için hukuk fakültelerindeki öğretimin ve müfredat programlarının ve sınav durumunun yeni baştan ele alınması zorunludur. Bu yapılmalıdır ki, ilk taş sağlam konulmuş olsun. Sonra bu temelin üstüne çıkacak binanın sağlamlığı tartışma ve araştırma konusu yapılabilir.

Stajiyerlerin henüz mesleğe girişleri gerçekleşmeden vekalet alabilmelerinin kabul edilmesi yerinde değildir. Ancak bunun ne-

deni, sanırım stajiyerin para karşılığı iş yapabilmesinin sakıncasını gidermek için ve bir denge kurmak için öngörülmüştür. Oysa bu yola gitmek yerine, yasada öngörülen stajiyerlere yardım konusu daha canlı ve gerçekçi biçime getirilebilir. Ayrıca yanında stajiyer çalışan avukata da bu alanda bazı yükümler yüklenebilir. Örneğin, stajiyere yaptığı hizmetin karşılığı bu avukat tarafından ücret ödenebilir. Böyle bir düzenleme, avukatları da yanına stajiyer kabul ederken düşünceye sevkedecektir.

Avukatların yetişmesi denince, bunun mesleğe girmekle sona erdiğini düşünmek bence hatalıdır. Aslında bu yetişme devam etmelidir. Bunun için de bazı kurallar öngörülebilir. Türk hukuku bu alanda bir eksiklik göstermektedir. Bugünkü yasa mesleğe yeni giren bir avukatla, meslekte eskimiş ve kıdem almış bir avukatı eş saymaktadır. Bizim sistemimizde birkaç günlük bir avukat da Yargıtay'da iş alabilir, buna engel yoktur. Oysa bence bu alanda bazı sınırlamalar olmalıdır. Bu aslında hizmet içi yetişmenin bir sonucu sayılmalıdır. Örneğin fiilen 5 yıl çalışmamış kişilerin yüksek yargı organlarında iş almaları yasaklanmalıdır. Buna karşı meslekte başarının yetenekle yakın ilgisi bulunduğu ileri sürülebilecektir. Bunda bir nebze haklılık payı vardır. Fakat kanımca kıdeme ve tecrübeye değer verilerek konu ele alınabilir. Yalnızca yetenekli olmak yeterli değildir, bunun yanında tecrübeye de yer vermek gereklidir.